

VARSASTA RATSUKSI OSA 2/3

Kirjoittaja: Kouluttaja ja ratsuttaja Laura Loiva

Mukavaa kesää kaikille! Tämä kolmiosainen artikkeli kertoo varsojen ensimmäisistä oppivuosista. Artikkeleissa käydään läpi eri etenemisvaiheet, sekä laaja kirjo neuvoja ja tehtäviä kuinka työstää varsoista mahdollisimman luottavia ja mukavia ratsuja. Ensimmäisessä osassa perehdyttiin maastakäsittelyn perusasioihin, joka on kaiken tekemisen tärkein pohja. Tässä osassa syvennytään erilaisiin harjoituksiin, joita suosittelen tehtäväksi nuoren hevosen kanssa ennen selkään nousemista. Kolmannessa osassa noudetaan nuoren hevosen selkään ja lähdetään liikkeelle.

SISÄÄNRATSASTUS LAURAN TAPAAN:

- *Talutus eli keskittymis- ja kunnioitus-harjoitukset*
- *Pään laskeminen, pakoreaktion minimoiminen*
- *Join up ja rento luottavainen hevonen omasta tahdostaan*
- *Siedätysharjoituksia hevosen tarvitsema määrä*
- *Satula ja suitset*
- *Selkännousussa hevosen pää kevyesti asetettuna ratsastajaan päin. Näin hevonen keskittyy tilanteeseen ja oppii seisomaan paikallaan.*
- *Tähän asti työstän pääsääntöisesti ilman avustajaa, jotta hevonen keskittyy yhteen ihmiseen kerrallaan. Liikkeelle lähdeittäessä otan avustajan mukaan.*

ENSIMMÄISET VUODET, KERTAUS:

- *Varsan tulee saada viettää aikaa laumassa, sillä ihminen ei pysty korvaamaan toisten hevosten tarjoamaa seuraa ja opetusta.*
- *Varsan täytyy sisäistää, ettei ihminen ole sen varsakaveri, vaan luotettava johtaja.*
- *Ihminen hallitsee omaa tilaansa ja kontrolloi varsan jalvoja.*
- *Varsa osaa nostaa jalvoja pyynnöstä, seisoo paikallaan ja laskea pään pyynnöstä.*
- *Juoksuttaminen joko pyörössä tai kentällä, niin että hevonen oppii reagoimaan taka- ja etuosan paineeseen.*
- *Irtohypytyt ja varsan esittäminen rinnalta.*
- *Traileriin lastaaminen.*

TALUTUSHARJOITUSTEN AVULLA RAKENNETAAN POHJA KUNNIOITUKSELLE JA LUOTTAMUKSELLE

Talutusharjoitusten avulla hevoselle kerrotaan, että ihmisellä on oma tila, johon se saa tulla ainoastaan pyydettyään. Hevosen on myös aina väistettävä ihmistä, aivan kuin johtajhevosta väistetään laumassa. Lisäksi ihmisen täytyy kyetä hallitsemaan hevosen jalkoja ja siirtämään niitä helposti toivomaansa suuntaan toivotulla nopeudella. Huolellisesti toteutettujen harjoitusten myötä hevonen kiinnostuu ihmisestä, jolloin kontaktin luominen ja sen ylläpitäminen helpottuu. Näin ansaitaan myös hevosen luottamus. Lopputuloksena hevosesta tulee yhteistyöhaluinen, rento ja luottavainen ihmisen seurassa.

Johdonmukaisuus käsittelytilanteissa on tärkeää - hevoselta tulee vaatia oman tilan kunnioitusta kaikissa arjen tilanteissa, esimerkiksi talutettaessa tarhaan. Yhteiset pelisäännöt; ihminen on hevosen johtaja ja voipa hallitsemaan omaa tilaa, hevosen suuntaa ja vauhtia, ovat voimassa kaikissa tilanteissa, joissa ollaan hevosen kanssa tekemisissä. Kehonkielen opettelu eri tekniikoinen vaati paljon harjoittelua, mutta se on hyvin palkitsevaa. Kun hevonen on kuulolla ja luottavainen, sen hoitaminen on paljon helpompaa ja turvallisempaa niin kotitallilla, kuin vieraissakin paikoissa ja tilanteissa.

Aluksi oma tila pidetään riittävän isona, jotta ihmisellä on mahdollisuus nähdä hevonen ja sen eleet sekä aiheet paremmin. Näin myös hevosella on mahdollisuus nähdä ja ymmärtää mitä ihminen siltä haluaa.

OMAN TILAN ANSAITSEMINEN JA PERUUTUSTYÖKALU

Oman tilan opettaminen hevoselle ja sen ylläpitäminen on tärkeää jo turvallisuudenkin kannalta. Sen vuoksi opetan nuoret varsat peruuttamaan. Ihmisen ei koskaan tulisi joutua väistämään hevosta, vaan päinvastoin ihmisen tulee pystyä siirtämään hevosta itsestään pois-

päin niin halutessaan. Koulutusvälineenä painava koulutusköysi on välttämätön selkeiden apujen viestimiseksi eli pyynnön ja paineenoiston sopivan ajoittamisen vuoksi.

Peruuttamispyyntö tapahtuu kevyesti naru sivuttaissuunnassa heilauttamalla. Kun hevonen ottaa pienenkin askeleen taaksepäin, lopetetaan heiluttaminen välittömästi, jolloin paine narusta poistuu. Hevonen oppii nopeasti, että

narun heilutus on merkki siirtää jalkoja taakse-, ja pois päin ihmisestä.

Peruutuspyynnössä on tärkeää itse pysyä paikallaan, jotta oma tila kasvaa hevosen peruuttaessa. Lisäksi kehonkielen hallinta nousee avainasemaan; jos epähuomiossa nojaa taaksepäin peruutusta pyytäessä, tulee silloin kehollaan väistääneeksi hevosta, jonka myötä viesti onkin hevoselle ristiriitainen.

SEURAAMINEN JA TILAN KUNNIOITUKSEN SÄILYTTÄMINEN

Hevosen tulee seurata ihmisen liikkeitä niin kuin johtajahevostakin laumassa seurataan. Kun ihminen liikkuu, myös hevonen liikkuu. Vastaavasti kun ihminen pysähtyy, myös hevosen tulee pysähtyä niin, että ihmisen tila pysyy samankokoisena. Jos hevonen ei pysähdy pelkämästä ihmisen kehon pysähdyksestä, tulee hevosta vaatia peruuttamaan tilasta pois päin narua heiluttamalla. Tämä on ikään kuin muistutusviesti hevoselle, että ihminen määrää suunnan ja vauhdin. Hevosen keskinäisessä hierarkiassa se merkitsee myös ylempiarvoisuutta. Suunnan ja vauhdin määrittäjä on aina ylempiarvoisempi hevosten maailmassa, jossa ei koskaan ole täysin kahta samanarvoista yksilöä.

TAKA-, JA ETUOSAN VÄISTÄMINEN

Kunnioitussääntö numero yksi: hevosen tulee väistää takaosaa pois päin ihmisestä. Johtajalle ei koskaan käännetä takakavioita!

Takaosan siirtämistä ihmisestä pois päin voidaan harjoitella kiertämällä hevosta, jolloin sen tulee kääntyä ihmistä kohti, säilyttäen ihmisen tila ennallaan. Mikäli hevonen on kuulolla ja kunnioittavainen, tämä harjoitus onnistuu helposti.

Takaosan tulee väistättää myös niin, että seistäen hevosen lähellä ja heilutetaan narua kevyesti takajalkoihin päin. Tällöin hevosen tulee väistää takajalkoja pois päin ihmisen tilasta.

Hevosen tulee osata väistää myös etuosalla ihmistä, mutta tämä on jo hieman vaikeampaa useimmille. Hevoset tahtovat mielellään jyrätä lavoilla ihmisen tilaan. Etuosan väistämistä onkin syytä harjoitella asteittain ja pysyä tarkkaavaisena, ettei hevonen yhtään pääse lavoilla tunkeutumaan ihmisen alueelle.

Lähetettäessä hevosta ympärille, eri alustoille, karsinaan tai vaikkapa traileriin voidaan helposti testata, kuinka hyvin hevosen jalkojen hallinnointi on hanskassa. Kun hevosen jalkoja on helppo siirtää, hevosen traileriin lähettäminenkin menee kuin itsestään.

LUOKSE KUTSUMINEN JA KEHONKIELEN ENERGIA

Hevonen on niin vahva eläin, että sitä ei kannata päästää ihan lähelle ellei kunnioitusta ole vielä saavutettu. Kun arvojärjestys on jo selvä, hevonen voidaan kutsua luokse kevyesti narusta vetämällä. Luonnollisesti ennen kuin hevosta voi kutsua luokseen, se täytyy ensin lähettää pois välittömästi läheisyydestä.

Ihmisen tilassa hevosen tulee aina käyttäytyä rauhallisesti ja rennosti. Töniminen, lavoilla jyrääminen tai muu häiriköinti ei kuulu hyvään käytökseen. Jos epäkunnioittavaa käytöstä ilmenee ja ihminen joutuu väistelemään hevosta, hevonen pitää itseään kaksikon johtajana.

Mikäli taas hevonen on kutsuttu ihmisen luokse ja se osaa käyttäytyä kunnioittaen ihmisen tilaa sekä kehoa, tulee hevosta palkita rapsutuksella. Hyvä johtaja pitää huolta hevo-

sestaan ja antaa hellyyttä. Kun hellittelyhetki on ohitse, on aika heiluttaa kevyesti narua ja pyytää hevosta siirtymään kauemmaksi.

Hevosia on karkeasti ottaen kahdenlaisia; johtajatyyppejä ja arkoja. Tämä tieto ei muuta johdonmukaista toimintaa hevosen kanssa, mutta hevosen eri ominaisuudet tulee huomioida koulutustyylissä ja kehonkielessä. Usein johtajatyypinen hevonen tarvitsee muistutusta, että ihminen on se joka määrää pelisäännöt, kun taas arempi tarvitsee johtajalta paljon

tukea luottamuksen saavuttamiseksi. Monesti hevonen kaipaa ihmisen toiminnasta omaa vastakohtaansa. Sen vuoksi annettavia apuja tulee säädellä riippuen hevosen luonteesta ja energiasta. Esimerkiksi hidas hevonen kaipaa nopeutta reagointiin, jolloin ihmisen energian täytyy tukea sitä olemalla nopea ja napakka. Vastavuoroisesti säpäkkä ja energinen hevonen kaipaa yleensä rauhallista kehonkieltä rauhoittukseen jotta hevosesta saadaan rennempi ja luottavaisempi.

Hevosen ollessa rento, sen pää on sään alapuolella. Pään lasku on hyvä opettaa hevoselle. Tämä harjoitus rentouttaa hevosen ja on oiva työkalu varsinkin selkäännousun hetkellä.

PÄÄN LASKEMINEN PAKOREAKTION EHKÄISYKEINONA

Hevonen on luonnostaan pakoeläin ja pääsääntöisesti ennen pakoreaktiota se nostaa pään ylös tarkkaillakseen ympäristöään mahdollisilta vaaratekijöiltä. Pakoreaktion ehkäisemiseksi on hyvä pyytää huolestunutta hevosta laskemaan päätään alaspäin, jolloin valtaosasta tilanteita selvitetään ilman, että hevonen ottaa jalat alleen. Pään laskeminen tapahtuu, kun paine asetetaan narusta vetämällä alaspäin. Kun hevonen myötäa avistuksenkin, on aika kehua ja päästää paine pois. Näin hevonen oppii laskemaan pään pyynnöstä ja ihmisen on mahdollista vaikuttaa hevosen mielialaan tarpeen vaatiessa.

Koulutustilanteissa ja hevosta käsiteläessä omat tunteet on syytä jättää syrjään, sillä ärtyneisyys tai vihaisuus heijastuu omaan kehonkieleeseen.

Kehotan ihmisiä tarvittaessa napakasti vaatimaan keholla ja narun avulla hevoselta asioita ja olemaan muuten vaiti keskittyäkseen täysin omaan kehonkieleeseen ja energiaan. Hevosen reagoidessa oikein poistetaan paine ja sanotaan "hyväää", jolloin kehonkielikin rauhoittuu samalla.

Koulutustapa ja erilaiset työkalut antavat ohjenuoran ja tukea hevosen kanssa kommunikointiin. Silloin tunteetkin on helpompi hallita, kun ihminen ymmärtää hevosta, eikä tarvitse turhautua.

SIEDÄTTÄMÄLLÄ LUOTTAVAISEMPI HEVONEN

Hevosta on hyvä opettaa sietämään mitä ihmeellisempiä asioita ja esineitä. Siedätyks on hyvää puuhaa varsan kanssa ennen kuin varsinaista ratsastusta on aloitettu. Siedätyksistä voi periaatteessa tehdä millä tahansa tavalla, mutta esimerkiksi pressu tai rapiseva sadetakki käyvät tarkoitukseen erinomaisesti.

Esineen esittely tapahtuu aina rauhallisesti ja vaiheittain. Siedätettävä esine viedään hevosen luo ensin niin, että ihminen on pelottavan esineen ja hevosen välissä. Esine on tiiviisti käteen puristettuna, jossa hevonen saa haistella sitä. Kun hevonen ei enää ole kiinnostunut esineestä, eikä osoita suuria huolestumisen merkkejä, aloitetaan esineen kanssa lavan seudulle koskettaminen. Jos hevonen jännittyy ja huolehtuu, pyy-

detään hevosta laskemaan sen päätä. Kun hevonen laskee päätänsä, on sitä syytä vuolaasti kehua äänellä. Se rentouttaa hevosta. Samanaikaisesti kuitenkin jatketaan tekemistä rauhallisesti.

Jos hevonen huolehtuu siinä määrin, että lähtee liikkeelle, se pidetään ympärillä lähellä pyörimässä. Samanaikaisesti esinettä pidetään lavalalla ja kun hevonen viimein pysähtyy, nostetaan esine pois iholta. Tällä menetelmällä hevonen oppii seisomaan paikallaan ja sietämään pelot-tiaviakin asioita lähellään.

Siedättämistä voi jatkaa erilaisilla esineillä myöhemmin ja pian hevonen oppii rentoutu-maan, eikä välitä mitään kaikkea hassua sen ihminen päättääkään touhuta. Ympäristön ärsy-keisiin on harvoin mahdollista vaikuttaa, mutta hyvin siedätetty, luottavainen hevonen on turvallisempi kaveri, kun jotain yllättävää tapahtuu.

Vieraan esineen näyttäminen, siedätyks, hyväksyminen sekä lopputuloksena rento hevonen

LÄHETTÄMÄLLÄ ERI PAIKKOIHIN JA ALUSTOILLE

Hevonen on tarkka jaloistaan ja luultavasti juuri sen vuoksi se on selvinnyt elossa kaikkina näinä vuosina. Hevosta on siis syytä ymmärtää, että se ei ole tyhmä kieltäytyessään astumasta ihmisen perässä, saati lähettämällä epäilyttäviin paikkoihin ja alustoille. Kun hevosen luottamus on ansaittu, se kulkee luottavaisena ihmisen perässä melkein minne vaan. Lisäksi se voidaan kouluttaa menemään eri paikkoihin ja alustoille myös ilman ihmistä lähettämistekniikan avulla.

Seuraavassa artikkelissa perehdytään tarkemmin lähettämistekniikkaan, pyöröaitaus-työskentelyyn sekä selkäännousuharjoituksiin.

Voit käydä tutustumassa minuun ja käyttämiini koulutustapoihini facebookin sivustolla ”hevoskouluttaja Laura Loiva” tai kotisivuillani www.loiva.fi. Sivustolla on muun muassa opetusvideoita.

Mukavia hetkiä ponien kanssa ja ihanaa kesää toivottaen,

Laura Loiva

Team Performance Ponies

Connemaraponi Ponnyjoy Pompeja ja Sina Nummela maastakäsittelykurssia vetämässä.

Dale Mountain Mist 17 C ja Suvi Kuisma 2-tason koulukilpailuissa Haminan Hevoshovissa 5. kesäkuuta. Ratsukko saavutti toisen ja kolmannen sijan. Kuva: Tero Talvio